

A propòsit de la llibertat

No hi ha dubte que avui dia existeix una conscienciació molt viva sobre la llibertat. Però, què és la llibertat? Hi ha persones que l'exalten fins a l'extrem de considerar-la quelcom absolut i font de tots els valors. És bo, diuen, allò que decideixo fer lliurement. Ara, doncs, el criteri del bé és la sinceritat amb un mateix o l'autenticitat. Aquesta mena de llibertat duu a una concepció radicalment subjectivista a l'hora de determinar la moralitat d'allò que fem.

Sovint sentim afirmar que «la meua llibertat acaba on comença la de l'altre». És realment així? Què passaria si organitzem la societat amb aquesta mena de llibertat. Fem-ne un tast. Imagineu-vos que una part dels lectors volen platges nudistes i una altra part les rebutgen. Com ho fem compatible perquè les llibertats d'uns no limitin les dels altres? Sembla que la solució fóra fer una meitat de platges nudistes i l'altra meitat no. Tanmateix, n'hi ha que volen que es pugui fumar a les platges i altres ho rebutgen. Caldrà fer, doncs, quatre tipus de platges: nudistes i fumadors, nudistes no fumadors, no nudistes fumadors i no nudistes no fumadors. Però els desigs humans no acaben aquí, i resulta que n'hi ha que volen sentir música a la platja i d'altres que no la suporten. Per convenir els gusts de tots, caldrà fer una nova divisió de platges: nudistes, fumadors i amb música, nudistes, no fumadors i sense música, ... Si prosseguim la reflexió, al final, cada banyista tindrà el seu petit tros de platja i si la vista, la música o el fum del seu veí interfereix en el seu raconet, aleshores començarà la conflictivitat. És a dir, si la meua llibertat acaba on comença la de l'altre, s'aboca a un món individualista i conflictiu on el proïsme és ara el «limitador» de la pròpia llibertat, que no em deixa ser allò que jo voldria. Encara que l'afirmació que encapçala aquest paràgraf pot tenir una certa validesa jurídica, des d'una perspectiva antropològica és la negació de la humanitat.

Quantes experiències tenim de marits i mullers que se senten limitats l'un per l'altre, o pares i fills que els passa el mateix, i s'arriba fins i tot a apartar-los de propi costat o a deixar-los cabuda a casa en acabar amb les seves vides, perquè no són desitjats. La veritable llibertat humana no és, doncs, d'aquesta mena.

Hi ha qui defensa que l'essència de la llibertat es dona en la capacitat d'escollir. Haig d'estar obert a totes les possibilitats —diuen—, per no limitar la llibertat. Jo l'anomeno la «llibertat d'*en principi*». Són aquells que a l'hora de casar-se, per exemple, davant la pregunta de si et vols casar amb mi responen, «en principi, sí». Aquest «en principi», significa que mentre no trobi alguna altra alternativa millor, continuarà al seu costat; però si es fes present una alternativa més interessant, no està disposat a deixar-la perdre. Aquesta mena de llibertat, com hom pot adonar-se, no sap estimar l'altra com a altra, sinó

en funció dels propis interessos, la qual cosa és un desamor, a més que fa gent irresponsable i immadura. Pel fet d'estar sempre obert a qualsevol alternativa, ve a ser com allò dels taxis quan posen el rètol de «Lliure». En aquesta situació sabem dues coses: que està buit per dins i no sap on va.

La llibertat de debò necessita de l'elecció, però calen dos elements que la garanteixen. En primer lloc, hom no pot triar a les fosques, necessitem d'una guia, a la llum de la qual es pugui encertar en allò que respon a la dignitat de l'home. Aquesta guia és la Veritat. La veritat és la gran alliberadora de la llibertat! Com diu Jesús en l'Evangelí de Joan, «La veritat us farà lliures».

En segon lloc, cal adonar-se que la llibertat està finalitzada. Si preguntéssim a un vianant on va i ens contestés que no ho sap, pensariem que li falta un bull. Cal cercar, doncs, un fi en tot allò que fem, i el fi de la llibertat és l'amor. El Papa Benet XVI, ho recordava en la seva darrera encíclica quan parla de què la «Caritat en la Veritat» és la Vocació de l'ésser humà. La persona està feta per estimar i ser estimada, i en el do de si mateixa troba la seva realització. I com estimar és voler el bé de l'altre, això significa que la veritable llibertat és aquella que fa també lliures els altres. A la llum d'aquesta perspectiva, podem dir que «la meua llibertat comença amb la llibertat de l'altre». L'«altre» deixa de ser un limitador, per ser qui ens ajuda a ser més nosaltres mateixos. Quan l'«altre» és en majúscules, Déu mateix, la llibertat humana es portada a la seva plenitud. Crist és la Veritat i l'Amor i, per tant, la més gran garantia de la nostra llibertat.

Mn. Joan Costa